

Indrukken vanuit Hamburg (n.a.v. Konferenz Evangelium 21)

Hamburg. Aan de rand van de wijk Stellingen, vlakbij Autobahn 7 die de stad doorkruist en dan naar het noorden richting Denemarken doorloopt, ligt op een bedrijventerrein het gebouw van de Archegemeinde.

Van buiten lijkt het niet echt op een kerk, meer een zalen-centrum of conferentiecentrum, en als je binnenkomt blijkt dit gebouw, waar op de zondagen de Archegemeinde samenkomt, daar ook uitmuntend voor geschikt te zijn, met een grote conferentiezaal, enkele kleinere conferentiezalen, een heuse inpandige boekwinkel, en beneden in het souterrain een uitgebreide toiletruimte, met douches zelfs en, gelegen aan een voor een buitenstaander doolhof aan gangen, meerdere ruimtes voor kinderopvang en workshops. Dit gebouw is al heel wat jaren de locatie waar de internationale Evangelium 21 Konferenz plaatsvindt, waar Bijbelgetrouwe bezoekers uit geheel Duitsland, maar ook uit andere landen bij elkaar komen om lezingen en workshops bij te wonen. Dit jaar werd de conferentie gehouden van 3-6 oktober, met als thema: Sehnsucht nach Gott, wat misschien nog het beste te vertalen is met droefheid (of: verlangen) naar God.

Het aantal inschrijvingen was hoog (1800, en dan moesten er nog mensen teleurgesteld worden omdat het maximum aantal bezoekers bereikt was). Voor de maaltijden, die normaal gesproken in een van de kleinere conferentiezalen genuttigd worden, moest dit keer daarom zelfs uitgeweken worden naar een nabijgelegen lege bedrijfshal. Zo'n grootschalige organisatie als deze conferentie kan slechts goed verlopen door de inzet van vele vrijwilligers, vaak jonge gemeentelieden van de Archegemeinde, die de bezoekers ontvingen, in de dagen voorafgaand aan de conferentie de 1800 tasje vulden waarvan iedere conferentieganger er één meekreeg, koffie schonken, het eten opschepden in de eetzaal, de vuile borden weer afvoerden, onzichtbaar voor de conferentiegangers de prullenbakken leegden in de centrale hal als de lezing binnen in de grote zaal weer begonnen was, in het souterrain de kinderopvang verzorgden.

Bij de ingang van de conferentiezaal stonden dit jaar vanwege de te verwachten grote drukte meisjes met gele hesjes die de badges van de conferentiegangers controleerden om ervan verzekerd te zijn dat alleen mensen die zich van tevoren op-

gegeven hadden een plek in de zaal innamen. De stands van organisaties en uitgeverijen, die andere jaren een plek hadden in de conferentiezaal, hadden plaats moeten maken voor extra stoelen en stonden nu opgesteld in de zaal die voorheen als eetzaal gebruikt werd.

Ook onze Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht was vertegenwoordigd met een stand, die tijdens de conferentie bemand werd door onze secretaris, die heel wat brochures uit heeft kunnen delen. Wij stonden naast de stand van de RGH (Reformations Gesellschaft Heidelberg) van onze voormalige secretaris en huidige adviseur M. Timmermans. Bij deze stand presenteerde ook de nieuwe uitgeverij SGM (Sola Gratia Medien) zich met een aantal keurig verzorgde uitgaven, o.a. een boekje over Die Dordrechter Synode en het boekje Fünf Finger zeigen zum Himmel van Ds. C. Sonneveld. Aan de andere kant van de zaal stond de Duitse uitgeverij 3L, die als primeur voor deze conferentie het in samenwerking met de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht uitgegeven fraaie naslagwerk Systematische Theologie der Puritaner van Dr. J.R. Beeke presenteerde. Het was druk bij de stands, maar nog voller in de conferentiezaal waar wij op donderdag drie Predigten over de Filippenzenbrief mochten bijwonen. Tekst voor tekst werden de Schriftgedeelten doorgenomen en verklaard, zonder de Schriftkritische benadering die helaas in zoveel Duitse kerken klinkt. We mochten er verblijd over zijn. Opvallend was de aandacht waarmee de – veelal jonge – conferentiegangers luisterden.

Over de muzikale omlijsting van de lezingen valt vanuit Reformatorisch oogpunt wel het een en ander te zeggen. Het zou groot zijn als in de kerken en gemeenten in Duitsland weer gezongen zou mogen worden uit het Liedboek dat de Heere Zelf aan Zijn kerk gegeven heeft: het boek der Psalmen.

Die avond laat terugrijdend naar Nederland door het donkere Noord-Duitse landschap was het ons hartelijk verlangen dat de Heere ook in dit land weer het Licht van de zuivere verkondiging van het Evangelie zou doen opgaan en dat onze Stichting hier een kleine schakel in zou mogen zijn.

ds. IJ.R. en Ada Bijl, Vriezenveen

Boek Systematische Theologie der Puritaner

Al in onze Nieuwsbrieven van 2017 is uitvoerig ingegaan op het bijzonder omvangrijke project, dat door onze Stichting ter hand is genomen. Het betreft de vertaling en uitgave van A Puritan Theology. Inmiddels zijn de werkzaamheden afgerond en is door uitgeverij 3L dit standaardwerk op de markt gebracht. Het boek is dik en zwaar geworden: 1300 bladzijden en 2,2 kg zwaar. De titel in het Duits is “**Systematische Theologie der Puritaner**” samengesteld door Joel R. Beeke en Mark Jones.

We achten dit werk van groot belang. Het Puritanisme heeft de Nadere Reformatie diepgaand beïnvloed. Daarom willen we ook graag de Duitse kerk daarin laten delen.

De grote waarde van “**Systematische Theologie der Puritaner**” ligt daarin: de behandeling van de geloofsleer is niet alleen van Bijbels gehalte, maar ze ademt ook de doorleefde bevinding van de Schriften. Wij hopen dat dit omvangrijke werk in Duitsland zijn weg mag vinden. Zoals al gezegd: het is een omvangrijk werk geweest en het is werkelijk een rib uit het lijf van de Stichting geweest. Daarom hopen wij ook op uw blijvende steun.

De verkoopprijs bedraagt slechts € 39,90. Het boek is helaas (nog) niet in Nederland verkrijgbaar. Als u het in uw bezit wilt hebben, stuurt u dan een mailtje naar het secretariaat. Het boek zal u dan vanuit Duitsland toegezonden worden. (portokosten € 10,90)

De auteurs zijn in staat geweest om – onderverdeeld in 58 onderwerpen – de visie van de puriteinen weer te geven. Op vele onderwerpen in de Gereformeerde geloofsleer wordt ingegaan. Daarbij gaat het niet alleen om een verzameling van dogmatische stellingen, maar het gaat ook om de geloofsleer voor het leven. De inhoud is te vergelijken met het bekende werk van Brakel namelijk “De redelijke godsdienst”. In hoofdlijnen volgt dit boek dus de geloofsleer, zoals we daarmee vertrouwd zijn. Ze begint met de leer aangaande Gods wezen en eigenschappen., behandelt de leer van de Persoon en het Werk van Christus. Van groot belang is ook het gedeelte over de toepassing van Christus’ verdienste in de orde van het heil. Daarna volgen de leer van de kerk, de toekomstige dingen, om af te sluiten met de praktijk der godzaligheid.

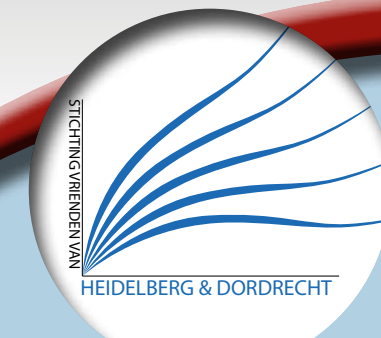
HET UITGEVEN VAN PURITEINSE WERKEN IN DUITSLAND: EEN ERESCHULD VOOR NEDERLAND

Schenk eens een goed boek tijdens uw vakantie in een Duitstalig land.
Doe uw bestelling via: www.svvhed.org/boeken/duitstalig/

Voor giften: NL35 ABNA 0548 9879 20.

UW (ADRES)MUTATIES: Het actueel houden van het adressenbestand van onze nieuwsbrieflezers is voor ons van groot belang. Daarom verzoeken wij u vriendelijk mutaties direct aan ons door te geven via het contactformulier op onze website: www.svvhed.org of via ons emailadres: info@svvhed.org. Via ☎ 0548-515707 mag het natuurlijk ook.

Comité van aanbeveling: Ds. G.J. van Aalst (Geref. Gem.) • Ds. R. Bakker (Oud Geref. Gem. in Ned.) • Dr. R. Bisschop (Herst. Herv.) • Dhr. H. Bor (Chr. Geref.) • Ds. D.J. Budding (PKN-Hervormd) • Ds. P. den Butter (Chr. Geref.) • Ds. J. van Dijk (PKN-Hervormd) • Ds. M. Goudriaan (PKN-Hervormd) • Ds. A.J. Gunst (Geref. Gem.) • Ds. H. van der Ham (Chr. Geref.) • Prof. Dr. W.J. op 't Hof (Herst. Herv.) • Ds. M. Karens (Geref. Gem.) • Ds. J.M.J. Kieviet (Chr. Geref.) • Dr. M. Klaassen (PKN-Hervormd) • Ds. M.A. Kuyt (PKN-Hervormd) • Ds. J. de Lange (PKN-Hervormd) • Ds. G.M. de Leeuw (Geref. Gem.) • Dhr. J. Mastenbroek (Geref. Gem.) • Mevr. M.A. Mijnders-van Woerden (Herst. Herv.) • Ds. J.C. den Ouden (Herst. Herv.) • Ds. N. den Ouden (Herst. Herv.) • Ds. P. den Ouden (Herst. Herv.) • Ds. G.R. Procee (Chr. Geref.) • Ds. J. Roos (Geref. Gem. in Ned.) • Ds. W. Roos (Herst. Herv.) • Ds. P. van Ruitenburg (Geref. Gem.) • Ds. A.T. Vergunst (Geref. Gem.) • Dr. W. van Vlastuin (Herst. Herv.) • Dr. P. de Vries (Herst. Herv.) • Ds. A. van de Weerd (Chr. Geref.) • Ds. J. Westerink (Chr. Geref.) • Ds. J.A. Weststrate (Geref. Gem. in Ned.) • Ds. A. van der Zwan (Chr. Geref.)

Secretariaat:
Ter Weelstraat 8, 7462 RT Rijssen
Tel.: 0548-515707
E: info@svvhed.org
W: www.svvhed.org
IBAN NL35 ABNA 0548 9879 20
ISSN: 2468-3841

Colofon

Bestuur:
Ds. C. Sonneveld, voorzitter (Ger.Gem.), Ds. M.A. Kempeneers, 2e voorzitter (Chr.Geref.), N. Verhoef, secretaris (Ger.Gem.), K. Timmermans, 2e secretaris (Ger.Gem.), J. Timmer, penningmeester (PKN-Herv.), Ds. IJ.R. Bijl (HHK), C.C. Bremmer (GGiN), G. Mostert (OGGiN), Ds J.R. Volk (PKN-Herv.)

Nieuwsbrief

Nieuwe uitgeverij SOLA GRATIA MEDIEN in Duitsland

Reeds jaren kostte het onze Stichting steeds meer moeite om de door ons geselecteerde boeken ook werkelijk uit te geven. Uitgeverijen waren niet geïnteresseerd in boeken die wij graag wilden uitgeven. Ook de samenwerking met de uitgeverij 3L waarmee tezamen al vele boeken op de markt waren gebracht, begon steeds stroever te verlopen. Een reorganisatie eind vorig jaar bij 3L zorgde er voor dat een aantal mensen, waarmee de Stichting al een grote binding had gekregen, hun baan verloren. Het betrof Dirk Noll (zie een eerdere Nieuwsbrief), Ingo Pettke en Carsten Evers. Carsten Evers was al heel lang betrokken bij het werk van onze Stichting. Hij heeft een deel van zijn opleiding bedrijfseconomie aan de Hogeschool in Vliissingen gevolgd. Hij was verkoopleider bij de grote christelijke boekhandel Alpha in Duitsland en is vervolgens werkzaam geweest bij 3L. Sinds januari 2019 is hij voor 50% werkzaam bij CV Dillenburg. Samen met RGH (Reformations Gesellschaft Heidelberg) ontstond op dat moment de gedachte om een eigen uitgeverij op te richten. Er zijn toen verschillende juridische structuren door dr. Sebastian Merk, vicepresident van de RGH bedacht om tot de oprichting van een nieuwe uitgeverij te komen. In alle gevallen betekende dat, dat een nieuwe uitgeverij alleen maar opgericht kon worden, als men zich van financiële steun van de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht kon verzekeren. Daarover hebben gesprekken plaatsgevonden en de vorm waarin is besproken. De uiteindelijke keus is gevallen op de eenvoudigste uitvoeringsvorm, namelijk een uitgeverij onder de juridische paraplu van de RGH. Dat bood

de Stichting de mogelijkheid om eenvoudig te beginnen en te bezien hoe de uitgeverij zich zou ontwikkelen. Zoals gezegd heeft de Stichting besloten dit project te steunen en heeft dan ook een jaarbudget van € 25.000 ter beschikking gesteld. Het grote voordeel is dat wij een belangrijke invloed kunnen uitoefenen op welke boeken er uitgegeven gaan worden. Dat is ook wel gebleken want inmiddels is de nieuwe uitgeverij Sola Gratia Medien op 1 oktober jl gestart en gepresenteerd tijdens de E21 Conferentie op 3 – 5 oktober 2019 in Hamburg. (zie ook verslag ds. Bijl in deze Nieuwsbrief)

Zoals op de plaatjes te zien is en op de website www.solagratia.de te vinden is, zijn er naast diverse lezenswaardige boekjes en het boek over de Dordtse synode twee steviger boeken uitgebracht, namelijk:
John Bunyan: **Was ist Gebet?**
Willem Teellinck: **Wie Gott das Herz erfüllt ... (Ned: Soliloquium)**

Ook voor het volgende jaar wordt weer aan diverse boeken gewerkt. Allemaal met hetzelfde doel namelijk om onze oosterburen in contact te brengen met het zuivere Woord van God en de geschriften die daarop gegrond zijn. Allereerst is daar uw en ons gebed voor nodig en bovenal Gods zegen. En zoals u begrepen hebt, betekent het voortzetten van deze nieuwe uitgeverij ook de noodzaak van het verkrijgen van nieuwe gelden. Mogen wij op uw steun rekenen?

N. Verhoef

Van de penningmeester

De inkomsten bedroegen tot eind oktober van dit jaar € 46.523,- en de uitgaven € 34.456,- hetgeen een positief resultaat geeft van € 12.067,-. Dit bedrag zullen we in de laatste maanden van dit jaar echter hard nodig hebben om aan onze verplichtingen ten opzichte van de nieuwe uitgeverij Sola Gratia Medien te voldoen. We zijn erg verheugd dat hierdoor weer verschillende boeken kunnen worden uitgegeven.

Wij willen u, na de HEERE, heel hartelijk dankzeggen voor uw gaven in de afgelopen periode, maar doen graag weer een beroep op uw vrijgevigheid om ons mooie werk in o.a. Duitsland en in Turkije te kunnen voortzetten. Er komen steeds weer verzoeken uit Duitsland en andere Duitstalige landen om daar, door brede publicatie, bekend te maken hoe waardevol o.a. de Heidelbergse voor iedere christen is. Dat troostboek mag ons boegbeeld zijn.

Heeft u vragen? Neem gerust contact met ons op! Helpt u mee? Gebruik de ingesloten acceptgirokaart of boek rechtstreeks (in dat geval graag de rubriek 'omschrijving' gebruiken en niet het 'betalingskenmerk', want dat bespaart bankkosten!) over naar IBAN NL 35 ABNA 0548 9879 20.

De penningmeester

Zeg het voort!

Na de, doorgaans rustige, zomerperiode, worden er weer allerlei activiteiten opgepakt. Mooi om dan een verenigingsavond of een ouderenmiddag te vullen met een presentatie van onze stichting. Als voorlichters merken we toch telkens weer dat de stichting met het werk wat gedaan mag worden nog bij velen onbekend is. En onbekend maakt onbemind. Toch is het werk onverminderd nodig; Het terugbrengen van de schatten van de reformatie in ons buurland Duitsland, waar wij in het verleden zulke rijke schatten uit mochten ontvangen. Hoe we daar invulling aan proberen te geven? We komen het u, d.m.v. een boeiende powerpoint-presentatie, graag laten zien en horen. Tijdens een ouderenmiddag in Barneveld (apparatuur thuislaten staan) werd het alleen horen, maar op de belangstelling had dat zeker geen nadelige invloed; wat werd er met grote aandacht geluisterd.

Een vrouwenvereniging in Barendrecht mochten we de spiegels van Käthe voorhouden en als er geen bijzondere dingen zijn gebeurd, hebben we inmiddels ook in Zwijndrecht een ouderenmiddag mogen verzorgen en mochten we ook bij Rijssen op de Borkeldse winterfair ons werk onder de aandacht brengen. Wanneer mogen we uw ochtend, middag of avond invullen?

In Dordrecht kwamen veel belangstellenden op de kerkhistorische rondleiding af. Ook Zeeland zat niet stil. Smijtegelt-wandelingen (uitstapje familieledag, jubilerend schoolteam, uitje bestuur zorginstelling) leverden mooie bedragen op. In de agenda staan presentaties in Krabbendijke (de GG jeugdvereniging organiseerde een gemeentemaaltijd!), Middelburg (zorgcentrum Eben-Haëzer) en Meliskerke (ouderenmiddag). Een kerkenraad van elders wordt hartje winter rondgeleid door de Zeeuwse hoofdstad. Hartelijk dank voor de warme betrokkenheid op het werk van onze stichting: goede boeken voor Duitsland en Turkije!

De voorlichters

G. Verhoef, 010-4512343 / gverhoef@kliksafe.nl.

P.C. Beeke, 0118-633828 / p.c.beeke@kliksafe.nl.

Winterfair in Rijssen

De Winterfair "de Borkeld" in Rijssen werd dit jaar voor de 8e keer gehouden. Donderdag 14 november, vrijdag 15 november en zaterdag 16 november.

Onze Stichting had ook een stand en de belangrijkste opgave, die de secretaris zich gedurende deze dagen ten doel stelde, was – zoals u op de foto kunt zien – het uitdelen van herdenkingsboekjes. Ca 750 boekjes konden worden uitgedeeld.

Daarnaast konden direct op de stand 55 nieuwe Nieuwsbrieflezers worden genoteerd. Een verblijvend resultaat.

Verslag Kerkhistorische reis 2019

maandag 21 t/m vrijdag 25 oktober

Thema: De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn (Spr. 10:7)

Leven en werk van Hendrik van Zutphen en Johannes Bugenhagen.

Na ontmoeting, begroeting en opening, vertrokken we om 9.45 uur met twee volle bussen, 102 deelnemers, uit Echternach richting Neuenhaus-Veldhausen. In de Evangelisch Reformierte Kirche aldaar, ontmoetten we mevrouw Hasel, een Nederlandse die in Veldhausen woont en zich bijzonder inzet om haar plaatsgenoten met de Bijbel in aanraking te brengen, en ook een korte bijeenkomst in de plaatselijke kerk voor ons geregeld had.

De plaatselijke predikant, Pfarrer Jan Hagmann, vertelde ons iets over de geschiedenis, en het reilen en zeilen van de gemeente, waarna onze reiscoördinator, Marius Timmermans, een en ander vertelde over de uit deze streken afkomstige, godzalige Geesje Pamans. Uiteraard werd dit afgewisseld met het zingen, in elke dienst tijdens de reis een vast onderdeel, van enkele Psalmen naar de Duitse uitgave van Matthias Jorissen. In welke kerk dan ook, altijd wordt dit zingen als mooi maar vooral indrukwekkend ervaren.

Na het diner in ons hotel in Bremen, vertrokken we 's avonds naar de eeuwenoude Martinikirche voor een samenkomst met o.a. de plaatselijke predikant Olaf Latzel en een flink aantal Duitse belangstellenden. Na opening en welkom door ds. Latzel, waarin hij bijzonder benadrukte dat het toch wel heel bijzonder was, dat zoveel Hollanders in deze kerk, waar de Reformatorische leer in 1524 voor het eerst door een Hollander, Johan Tieman, werd verkondigd, nu deze avond inzetten met "Zeige, Herr, mir Deine Wege" (Ps. 25:2).

Hierna een lezing door ons bestuurslid ds. I.J.R. Bijl, de officiële overhandiging van het speciaal voor deze reis uitgegeven boek over Hendrik van Zutphen, Johannes Bugenhagen alsook over de Hernhutters, waarvan alle reisgenoten al een

gratis exemplaar hadden ontvangen. De avond werd afgesloten door ds. P. Roos die voor deze gelegenheid ook speciaal naar Bremen was gekomen. Na afloop werden we onthaald op koffie en schalen vol versnaperingen. Dinsdagmorgen, na met de pont de Elbe te zijn overgestoken, naar het Eidersperrwerk, een indrukwekkende zeekering. Hierna naar het gedenkteken in Heide, waar Hendrik van Zutphen op gruwelijke wijze werd omgebracht. Indrukwekkend om daar, rondom het monument, met ruim 100 mensen enkele verzen van Psalm 74 te zingen. In de prachtige dom van Meldorf, die aansluitend bezocht werd, werden we in onze eigen taal welkom geheten, waarna Frau Johanna Hell, inmiddels op Duits overgeschakeld, ons e.e.a. vertelde over de laatste week van Hendrik van Zutphen, die hier in Meldorf bijna dagelijks preekte. We luisterden naar de troostbrief die Luther na de dood van Hendrik stuurde. Hoe is ook hier in Noord-Duitsland waar geworden dat het bloed der martelaren het zaad der kerk, inmiddels helaas sterk verwaterd, was. De dag werd afgesloten met een heerlijk diner, waarna we naar ons hotel in Büdelsdorf reden. Woensdag naar de Nicolaikirche in Flensburg, een korte uiteenzetting over Gerard Slewert, geboren in Kampen, die hier de eerste Evangelische prediking bracht. Na het zingen van een enkele Psalm, begeleid door het enorme prachtige orgel, tijd om te winkelen. Toen naar het Fjord van Aabenraa, waar we heerlijk in de zon ons lunchpakket gebruikten.

Hierna een korte samenkomst in de Nicolaikirche van Aabenraa (Denemarken) waar Frau Anke Krauskopf ons hartelijk welkom heette, (hartverwarmend hoe gastvrij kerken in Duitsland en Denemarken, incl. vaak eeuwenoude orgels,

Interieur kerk Ulrum

Evangelisch Reformierte Kirche Neuenhaus

Martinikirche Bremen

Gedenknaald Hendrik van Zutphen

ons zo ter beschikking gesteld worden) en emeritus Pastor Lorenz Wree voor ons een lezing hield over het werk in deze streken van Johannes Bugenhagen.

De laatste bestemming van deze dag was het door Hernhutters in 1773 gestichte Christiansfeld. In vier groepen met Duitssprekende gidsen werden we door deze bijzondere plaats rondgeleid en hoorden zo heel veel over geschiedenis en leefwijze van deze Hernhutters.

Na een heerlijk buffet in het 240 jaar oude, bij de Hernhutter-gemeenschap behorende hotel, een bijeenkomst in de ook al honderden jaren oude, geheel naar Hernhutter wijze gebouwde en ingerichte kerk. Een oude broeder (90 jaar) van deze Broedergemeente vertelde ons uitvoerig hoe het er in hun gemeente toegaat. Ook hier is er sprake van een enorme terugloop. De gemeente heeft nog 170 leden terwijl er makkelijk 1000 in het uiterst sobere maar ruime kerkgebouw passen.

Donderdag een voorspoedige rit naar Bremen, waar we weer gastvrij, met koffie, in een zaal van de Martinikirche ontvangen werden om onze lunchpakketten te gebruiken, waarna we een prachtige, met zon overgoten, rondvaart maakten.

Hierna een bezoek aan de Joodse gemeente in Bremen. In

Verslagje van een ontmoeting van een deelnemer tijdens de kerkhistorische reis 2019

Na afloop van het heerlijke diner in Meldorf bedankte ik één van de serveersters voor de uitstekende bediening. Ze reageerde dankbaar en vroeg wie wij waren en wat we deden. Ik zei dat we een kerkelijk gezelschap uit Nederland waren. Dat had ze begrepen. Ik vertelde haar dat we o.a. in verschillende Duitse kerken een aantal Psalmen in het Duits zingen, zoals in Bremen en in Meldorf.

Verder mocht ik haar iets zeggen van de leer die wij belijden. Ja, zij wist er wel iets van, was een "Geschwister" van een gemeente uit het naastliggende dorp Heide. "O, zei ik, is daar ook een gemeente? Ja, zei ze, en we doen ook aan evangelisatie. Aber..., bite... het is bij ons allemaal zo klein, wilt u voor ons bidden? Maar natuurlijk wil ik voor jullie bidden. Nein, niet alleen u, maar wilt u vragen aan jullie gemeenten om voor ons te bidden? Met gevouwen handen stond ze voor me, een smekende blik in haar ogen. Ik beloofde het. Ze toonde zich bijzonder dankbaar, noteerde nog snel het e-mail adres van onze Stichting, waarna ik me naar de bus spoedde, die er gelukkig nog stond.

Terwijl ik in de bus nog over deze ontmoeting nadacht en wat mediteerde kwamen de woorden uit 1 Koningen 18:44 me voor: En het geschiedde op de zevende maal dat hij zeide: Zie een kleine wolk als eens mans hand, gaat op van de zee"

Tekenen van hoop dat er in Duitsland nog liggen onder het zegel van Gods verkiezing, die nog geopenbaard moeten worden. Het is groot als onze reizen, in alle eenvoud, ook daartoe mogen dienen.

Een reisgenoot

de synagoge vertelde Frau Noa ons uitgebreid hoe deze gemeente na de gruwelijke Holocaust, met alle moeiten van dien, weer werd opgebouwd. Een zeer indrukwekkend stukje geschiedenis van een klein deel van Gods oude bondsvolk. Tijdens deze samenkomst voegde ook ds. Bijl, met vader en zus, zich weer bij ons, gebruikte met ons de maaltijd in het hotel en verzorgde de avondsluiting, waarna hij weer naar Vriezenveen vertrok.

De laatste dag van deze indrukwekkende reis stopten we, na een lunch in de Poort van Groningen, als extraatje heel even bij het monument van Graaf Adolf in Heiligerlee, en reden naar Ulrum, naar het kerkje, bekend door de Afscheiding van 1834. Hier hoorden we eerst iets over de moeiten en zorgen in dit gebied door de vele aardbevingen, daarna een korte uiteenzetting van de gebeurtenissen in 1834, verteld door onze reisgenoot en meester-verteller Dr. C.R. (René) van de Berg.

In Echternach werd deze indrukwekkende reis, vol kerkhistorie, met een heerlijk diner besloten. Ook deze reis kenmerkte zich door een grote saamhorigheid en onderlinge verbondenheid, met waardevolle gesprekken en ontmoetingen. Kortom, een reis met meerwaarde.

Bert Verhoef